

Olja Lozica: *Prvi put kad sam ti vidjela lice*

Redateljica: Olja Lozica

Teatar &TD

Premijera: 9. prosinca 2015.

Goran Guksić, Olivera Baljak

Katarina Kolega

Zavodljivost glumačke igre

Duhovito i pomaknuto prikazivanje egzistencijalnih problema, narušenih međuljudskih odnosa, predrasuda i bolesti te mnogih teških životnih tema, s odmakom koji ne dopušta sažaljenje, ali izaziva zabrinutost – specifičnost je autorskog rukopisa dramatičarke i redateljice Olje Lozice. U velikim ansamblima, kao što su Zagrebačko kazalište mladih ili varaždinsko i riječko Hrvatsko narodno kazalište, stvarala je predstave u kojima je naglasak bio na neuobičajenom scenskom pokretu s čijim su se odmakom isticale neuralgične točke društva. U maloj dvorani Studentskog eksperimentalnog kazališta, pri Teatru &TD, krenula je drugačijim putem. Za razliku od prijašnjih predstava u kojima se, osim redateljskog rukopisa osjetio i njezin snažan autorski pečat kao dramatičarke, u Teatru &TD dramski dio posla povjerila je glumcima. Mladom Goranu Guksiću i prvakinji riječkog HNK-a Ivana pl. Zajca Oliveri Baljak predložila je temu kojom se želi baviti. Glumci su putem improvizacija stvarali svoje likove, razrađivali su njihove karaktere i dijaloge te na taj način ispisivali tekst predstave *Prvi put kad sam ti vidjela lice*, premijerno izvedene 9. prosinca 2015.

Olju Lozicu prije svega zanima kako se nosimo s problemima, stigmatiziramo li ili prihvaćamo drugačije od nas. Bavila se sudbinama nezaposlenih, siromašnih, autističnih, onih koji se nalaze u diskriminirajućim situacijama. U ovom su je projektu zanimali stariji, osamljeni ljudi koji boluju od demencije. Demencija Alzheimerova tipa česta je bolest današnjice, a zbog stalnog porasta postala je velik javno-zdravstveni problem. Stoga ne čudi da je upravo o tom, društveno vrlo aktualnom problemu s kojim se suočavaju mnoge obitelji, redateljica imala potrebu progovoriti i s kazališnih dasaka.

Alzheimerova bolest dolazi neprimjetno, s prvim simptomima koji se uglavnom pripisuju staračkoj zaboravljivosti, što je prikazano i na početku predstave. Sjajna Olivera Baljak utjelovljuje dominantnu, energičnu i strastvenu ženu Tamaru koja se želi prisjetiti važnih trenutaka u životu, ponovno ih odigrati i snimiti kamerom kako bi sjećanja sačuvala od nepovratnog gubitka. U tome joj pomaže Goran Guksić kao mladić Karlo koji bespogovorno sluša svaku

Olju Lozicu prije svega zanima kako se nosimo s problemima, stigmatiziramo li ili prihvaćamo drugačije od nas. U ovom su je projektu zanimali stariji, osamljeni ljudi koji boluju od demencije.

uputu te se s laganom nelagodnom, zbunjeno i simpatično nespretno, pokušava uživjeti u ulogu njezina supruga. Ona mu se obraća povišenim, ljutitim tonom, govori mu jedno, ali želi da se on ponaša suprotno. Na taj način pred publikom se vrlo duhovito razotkriva eksplozivan supružnički odnos pun snažnih emocija, ljubavi i bijesa, ali i prijateljstvo između mladog njegovatelja i žene koju njeguje. Znakovi demencije u predstavu se uvode postupno – da je njezina sposobnost za samostalno obavljanje svakod-

nevnih aktivnosti narušena zaključujemo po tome što joj mladić donosi pladanj s hranom. Dok jede Poli salamu, pokušava se prisjetiti mirisa i okusa nekadašnjih omiljenih ručkova. Na pitanje: „Što je Marko najviše volio jesti?“, mladić daje pogrešan odgovor („fiš-paprikaš“), koji postaje okidač za naglu promjenu raspoloženja, za plač i tugu. Karlo je pokušava smiriti razgovorom o pripremi krumpir-paprikaša, pri čemu prvi put govori nešto o sebi te otkrivamo da voli kuhati, ali i da zna kako postupati sa starijim i bolesnim ljudima. Na kraju prizora Tamara se ne može sjetiti pojedinih riječi i zamjenjuje sastojke za krumpir-paprikaš s rižotom. Zbunjenost i nelagodu prikriva smijehom te bježi u iluziju, u sretne dane iz prošlosti.

U drugom dijelu te igre, Karlo više ne osjeća nelagodu i sve je bolji u ulozi Marka. Skrb okoline, kažu stručnjaci, poboljšava kvalitetu života oboljele osobe, a upravo Karlova nježnost i angažirana predanost u tumačenju

tuđeg života Tamarinu svakodnevicu čine ljepšom i boljom. S osmijehom na licu Tamara počinje pjevati jednu od najljepših ljubavnih pjesama iz 1969. *The First Time Ever I Saw Your Face* Roberte Flack, koja je u naslovu, a ujedno je i lajtmotiv predstave jer ljubavna priča održava Tamaru na životu. Ona se prisjeća svojih zaruka, dočarava romantičnu atmosferu i zamišlja napetu i dinamičnu potragu za prstenom, punu humora i akcije u maniri nijemih komedija ili animiranih filmova. Beskonačnom svijetu mašte u kojemu je sve moguće Karlo se potpuno prepusti, postaje lav, žirafa, miš, trči po zamišljenom gradu s petnaest kila jabuka i uživa u ljepoti vođene improvizacije. Zahvaljujući tome, Marka tumači vrlo uvjerljivo, a njihov odnos postaje prislan. Na trenutke ga narušava prodor stvarnosti u kojemu doznajemo ponešto o Karlu, o njegovoj želji za putovanjima i nedostatku novca zbog kojega i radi taj posao. Spominjanjem plaće, prvi i zadnji

put u predstavi Tamara osjeća da joj Karlo nije prijatelj, nego skrbnik, zaposlenik koji joj pomaže prebroditi samocu, bolest i starost. Nastalu neugodu Karlo raspršuje dječjom igrom koja ih ponovno zbližava i uvodi u svijet iluzije. Tamara ga ovaj put vodi u Barcelonu – sobu ukrašavaju šarenim lampicama, s kasetofona dopiru zvuci gitare, zamišljaju ispijanje sangrije i ponovno se zabavljaju nalikujući na likove iz almodovarovskih komedija. Fizički su sve bliži, često se dodiruju, Karlo skida svoju odjeću i stavlja Markov šešir i zeleni sako kako bi što više njemu nalikovao, kako bi, kao što govori pjesma koja u pozadini svira, oblikovao sjećanje (*Making Memory*).

Dok plešu među njima se osjeća erotični naboj koji vodi ka poljupcu. U zadnjem trenutku, međutim, ona prekida igru, a s prodorom realnosti bolest se pogoršava. Tamara uzima Markove hlače, no ne zna ih odjenuti, stavlja ih na ruke i na glavu, a zatim iste probleme ima s odijevanjem

Foto: Damir Žižić

veste. Goran Guksić izvrsno je prenio Karlove emocije dok je promatra, njegovu potresenost i tugu, ali i neizmjernu empatičnost. Dok je zamjenjivala riječi, smijao se zajedno s njom, a sada joj se pridružuje u nespretnom odijevanju svoga sakoa. Tamara se počinje ponašati kao djevojčica koja plače jer mora ići u školu, ali je sjajnom snalažljivošću Karlo vraća u razdoblje života s Markom. Izmišlja radijsku emisiju u kojoj smirujućim glasom na nizozemskom recitira Prevertovu pjesmu *Fiestas* te govori o nezaboravnim danima koje su Tamara i Marko proveli u Mađarskoj. Iz uloge voditelja koji u noćne sate razgovara s omiljenom slušateljicom, neizravno otkriva da je zaljubljen u neobičnu mladu ženu kakva je Tamara nekoć bila. Prvi put Tamara o Marku govori lijepije riječi, u glasu Olivera Baljaka osjeća se silna ljubav, nježnost i sjeta, posebice kada citira Jesenjina. Marko je želi vratiti u dinamičnu glumačku igru, ispunjenu zabavnim potragama, no

ona u njima ne može više fizički sudjelovati. Bolest je zahvatila i njezino tijelo. Na podu, s medvjedićem u rukama, prihvaća lutkarsku igru potrage za lećom, sve dok ne počinje halucinirati o žoharima. Njezinu histeriju Karlo smiruje pjevušeći naslovnu pjesmu, pokriva je dekom, a ona s osmijehom na licu gleda u daljinu. Pogled joj otkriva da je psihički potpuno odlutala, dok je Karlo više nego ikad prisutan, blizu nje. Nakon telefonskog poziva doznajemo da se potpuno želi poistovjetiti s Markom, preuzeti njegov identitet i otpratiti je u drugi svijet onako kako bi ona najviše željela – s Markom pored sebe.

Glumci Olivera Baljak i Goran Guksić, zajedno s dramaturgom Matkom Botićem i redateljicom Oljom Lozicom stvorili su prekrasnu toplu priču, ispunjenu silnom, gotovo nevjerojatnom ljubavi koja ostavlja bez riječi.

Glumački je par maestralno balansirao između prošlosti i sadašnjosti prikazujući široku lepezu različitih emocija, ne

Foto: Damir Žižić

Prvi put kad sam ti vidjela lice iznimno je dobra predstava, fantastičnih glumačkih kreacija, tijekom koje sam se neprestano smijala, no kad su se svjetla ugasila preplavila me tuga.

samo riječima, nego i pogledima, dodirima, osmijesima. Publika je iz svakog pokreta mogla čitati i neizgovorene unutrašnje misli zahvaljujući kojima je njihov odnos vrlo temeljito i precizno izgrađen. Olivera Baljak istančano je prikazala postupnu progresiju bolesti, njezina je glumačka igra obilovala humorom, a od karakterne, punokrvne Tamare napravila je lik koji se teško zaboravlja. Ravno pravan partner bio joj je mladi kolega Goran Guksić koji se sjajno preobražavao iz nespretnog mladića u idealnog, nježnog i privrženog, njegovatelja. Njegov lik poručuje svima nama da oslušujemo Drugoga, da prihvatimo svijet u kojemu bolesnik živi te da se prepustimo njegovoj mašti, kao što to čini Karlo. Tema ove predstave nije bolest, ni starost, već Ljubav – što se podcrtava i izborom ljubavnih pjesama Matka Botića koje slušamo u pozadini.

To su pjesme pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća, pjesme Tamarine mladosti.

Komornu atmosferu njezine sobe dočarao je scenograf i kostimograf Mario Leko, a dramaturg Matko Botić vrlo je vješto stvarao dramsku napetost, pažljivo izmjenjujući trenutke nježnosti s elementima komedije, tišinu s uzbuđenjem, ubacujući duhovite i dinamične skečeve koji nisu dopustili publici da osjeća sažaljenje, već je ponukali da zajedno s likovima uživa u njihovoj igri i smijehu – jer su gluma i smijeh najbolji lijek.

Upravo je zato *Prvi put kad sam ti vidjela lice* iznimno dobra predstava, fantastičnih glumačkih kreacija, tijekom koje sam se neprestano smijala, no kad su se svjetla ugasila preplavila me tuga.